

Den fula ankungen

HC Andersen

Det var så vackert ute på landet, det var sommar. Sädesfälten vajade i vinden. Runt omkring åkrar och ängar låg stora skogar och mitt i skogarna låg djupa sjöar.

Mitt i solskenet låg ett gammalt slott med djupa kanaler runt omkring. Från muren växte stora kardborrblad som var så höga att små barn kunde stå raka under de största. Här låg en anka och ruvade på sina ägg. Hon skulle ju ligga på äggen tills ungarna kom ut men nu hade hon tröttnat efter att ha legat så länge utan att få besök. De andra ankorna tyckte mera om att simma omkring i kanalerna än att springa upp och tjattra med henne.

Äntligen knakade det i det ena ägget efter det andra : Pip! pip! sade det. Alla äggulorna hade blivit levande och stack ut huvudet.

- Kvack! kvack! sade hon och så kvackade de allt vad de kunde och tittade åt alla sidor under de gröna bladen och modern lät dem titta så mycket de ville, för grönt är bra för ögonen.

- Vad stor världen är! sade alla ungarna för de hade nu mycket bättre svängrum än då de låg inuti ägget.

- Tror ni att det här är hela världen? sade modern. Den sträcker sig långt på andra sidan trädgården, ända in på prästens ägor, men där har jag aldrig varit.

- Är ni här allesammans? Och så reste hon på sig. Nej, jag har inte alla! Det största ägget ligger där ännu. Hur länge skall detta vara? Nu är jag ju jättetrött! Och så lade hon sig igen.

- Nå, hur går det? sade en gammal anka, som kom på besök.

Det dröjer så länge med det ena ägget! sade ankan, som låg och ruvade. Det vill inte gå håll på det. Men titta på alla de andra, de är de vackraste ankungar jag någonsin sett.

- Låt mig se det där ägget, som inte vill brista! sade den gamla ankan. Du skall se att det är ett kalkonägg ! På det sättet blev jag också lurad en gång.
- Får jag se på ägget! Jo, det är ett kalkonägg! Låt du det ligga och lär de andra barnen simma!
- Jag vill ändå ligga litet längre på det, sade den ruvande ankan. Har jag nu legat så länge, så kan jag ligga den återstående tiden med.

Äntligen brast det stora ägget. Pip! pip! sade ungen och ramlade ut. Han var så stor och ful. Ankan såg på honom.

- Det var då en förskräckligt stor ankunge den där! sade hon. Ingen av de andra ser ut så. Det är väl aldrig en kalkonunge ! Nå ja, det kommer vi snart underfund med. I vattnet skall han, om jag så måste sparka ut honom. Nästa dag var det ett härligt väder. Solen sken på alla de gröna kardborrarna. Ankmodern med hela sin familj gick ner till kanalen. Plask! Hon sprang ut i vattnet. Kvack! kvack! sade hon och den ena ankungen efter den andra plumsade ut i vattnet efter henne. Vattnet gick över huvudet på dem men de kom snabbt upp igen och flöt så vackert. Benen gick av sig själva. Alla var ute, den fula, grå ungen simmade med.
- Nej, det är inte någon kalkon! sade hon. Se bara, hur vackert han använder benen och hur rak han håller sig! Det är min egen unge. I själva verket är han ändå ganska vacker, när man riktigt betraktar honom. Kvack! Kvack! kom nu med, så skall jag föra er ut i världen och presentera er i ankgården. Så kom de in i ankgården. Det var ett förskräckligt väsen där inne eftersom det var två familjer, som slogs om ett ålhuvud.
- Se, så går det till i världen! sade ankmodern och slickade sig om näbben. Se till att sköta er och nig med halsen för den gamla ankan där borta! Hon är den förnämaste av alla här. Hon är av spanskt blod därför är hon så tjock.

- Pass på! Inte i hop med benen! En väluppfostrad ankunge sätter ut benen långt ifrån varandra, liksom far och mor. Se så, nig nu och säg kvack!

Och det gjorde de, men de andra ankorna runt omkring såg på dem och sade helt högt: Se! Nu skall vi få det där följet också! Precis som om vi inte redan var tillräckligt många! Och fy, så den där ena ungen ser ut! Honom kan vi ju inte tåla. - Och strax flög en anka fram och bet honom i nacken.

- Låt honom vara! sade modern. Han gör ju ingen något ont!
- Ja, men han är för stor och ovanlig, sade ankan, som hade bitit honom och därför skall han näpsas.

- Det är vackra barn mor har, sade den gamla ankan. Alla är vackra, så när som på den där ena. Den har inte lyckats. Jag skulle önska, att hon kunde göra om den.

- Det går inte för sig, ers nåd! sade ankmodern. Han är inte vacker, men han är en innerligt god varelse och simmar lika vackert som någon av de andra, ja, till och med litet bättre. Han har legat för länge i ägget. Därför har han inte fått den rätta formen. Och så plockade hon honom i nacken och hyfsade till honom

- De andra ungarna är söta, sade den gamla ankan. Känn er nu som hemma här och om ni hittar ett ålhuvud så kan ni ge det till mig.

Den stackars ankungen, som kommit sist ur ägget och var så ful, blev biten, knuffad och hånad av både ankor och höns. Han är för stor, sade de allesammans och kalkontuppen, som var född med sporrar och därför trodde sig vara kejsare, blåste upp sig som ett skepp för fulla segel, gick rakt in på honom och så kluckade han och blev helt röd i huvudet. Den stackars ankungen visste varken hur han skulle stå eller gå. Han var så ledsen för att han var så ful och ett åtlöje för hela ankgården.

Så gick det den första dagen och sedan blev det allt värre och värre. Den stackars ankungen blev jagad av dem allihop. Till och med hans syskon var elaka mot honom och de sade hela tiden : Om katten ändå ville ta dig, ditt otäcka spektakel! Och modern sa: Om du ändå vore långt härifrån! Ankorna bet honom, hönsen hackade honom och pigan, som skulle ge djuren mat, sparkade till honom med foten.

Då sprang och flög han över staketet. De små fåglarna i buskarna förskräckta upp i luften. Det är för att jag är så ful, tänkte ankungen och slöt till ögonen, men sprang ändå framåt. Så kom han ut till den stora mossen, där änderna bodde. Här låg han hela natten, han var så trött och sorgsen. Om morgonen flög änderna upp och de såg på den nya kamraten. Vad är du för en? frågade de och ankungen vände sig åt alla sidor och hälsade så gott han kunde.

- Du är innerligt ful! sade änderna, men det kan då göra oss det samma, bara du inte gifter dig in i vår familj.

- Den stackarn! han tänkte visst inte på att gifta sig, bara han fick lov att ligga i vassen och dricka litet vatten.

Han väntade flera timmar, innan han såg sig om och så skyndade han bort från mossen allt vad han kunde. Han sprang över fält och äng och det var en sådan blåst, att han hade svårt att komma framåt.

Fram mot kvällen kom han till en fattig liten bondstuga. Den var så eländig, att den inte själv visste åt vilken sida den skulle ramla så den blev stående. Blåsten susade till den grad omkring ankungen, att han måste sätta sig på stjärten för att hålla mot och det blev allt värre och värre. Nu märkte han, att dörrens ena gångjärn hade lossnat och dörren hängde så snett att han genom springan kunde smyga sig in i rummet och det gjorde han.

Här bodde en gammal gumma med sin katt och sin höna. Katten, som hon kallade Kisserulten, kunde skjuta rygg och spinna, han gnistrade till och med, men då måste man stryka honom mot håren. Hönan hade mycket små, korta ben och kallades därför Kyckelikortben. Hon värpte snällt och gumman höll av henne som sitt eget barn.

På morgonen märkte man snabbt den främmande ankungen och katten började spinna och hönan kackla.

- Vad för något! sade gumman och såg sig runt omkring. Men hon såg inte så bra och så trodde hon, att ankungen var en fet anka, som hade kommit vilse. Det var ju en rar fångst! sade hon. Nu kan jag få ankägg, bara det inte är en ankhanne. Det måste vi pröva.

Och så blev ankungen antagen på prov i tre veckor men det blev inga ägg. Katten var herre i huset, och hönan var fru och alltid sade de: Vi och världen! De trodde, att de utgjorde hälften av den och det var den allra bästa delen. Ankungen tyckte, att man också kunde ha en annan åsikt, men det kunde hönan inte tåla.

-Kan du lägga ägg? frågade hon.

- Nej!

- Nå, håll då munnen på dig !

Och katten sade: Kan du skjuta rygg, spinna och gnistra?

- Nej!

- Ja, då skall du inte ha någon åsikt, då förståndigt folk talar!

Och ankungen satt i sin vrå och var på dåligt humör. Plötsligt kom han att tänka på friska luften och solskenet Och fick lust att flyta på vattnet. Slutligen kunde han inte låta bli att säga det till hönan.

- Vad går åt dig? frågade hon. Du har ingenting att göra, därför får du de där infallen. Lagg ägg eller spinn, så gå det över!

- Men det är så härligt att flyta på vattnet! sade ankungen. Så härligt att få det över huvudet och dyka ned till botten.

- Jo, det är just ett stort nöje! sade hönan. Du måste visst ha blivit tokig! Fråga katten, som är den klokaste jag känner, om han tycker om att flyta på

vattnet eller dyka ned. Jag vill inte tala om mig. Fråga själva vårt herskap, den gamla gumman. Klokare än hon finns ingen i världen. Tror du, att hon har lust att flyta och få vatten över huvudet?

- Ni förstår mig inte, sade ankungen.

- Ja, om inte vi förstår dig, vem skulle då förstå dig? Du tror väl inte att du kan vara klokare än katten och gumman, för att inte tala om mig? Se nu bara till, att du lägger ägg och lär dig spinna eller gnistra!

- Jag tror, att jag vill gå ut i vida världen, sade ankungen.

- Ja, gör det du! sade hönan.

Och så gick ankungen. Han flöt på vattnet, han dök, men av alla djur sågs han över axeln för sin fulhet.

Nu kom hösten, löven i skogen blev gula och bruna och uppe i luften såg det kallt ut. Molnen hängde tunga. Ja, man kunde riktigt frysa, då man tänkte på det. Den stackars ankungen hade verkligen inte trevligt.

En kväll när solen gick ned kom en hel flock stora vackra fåglar ut ur buskarna. Ankungen hade aldrig sett några så vackra, de var alldeles skinande vita, med långa, smidiga halsar. Det var svanar. De utstötte ett helt underligt ljud, bredde ut sina präktiga, långa vingar och flög bort från de kalla trakterna till varmare länder och öppna sjöar. De steg så högt, så högt och den fula, lilla ankungen blev så underlig till mods. Han vände sig runt omkring i vattnet och sträckte halsen högt upp i luften efter dem och utstötte ett skri så högt och förunderligt, att han själv blev rädd. Han kunde inte glömma de vackra fåglarna, de lyckliga fåglarna och då han inte längre kunde se dem, dök han ända ned till botten och när han kom upp igen, var han utom sig. Han visste inte vad fåglarna hette eller vart de flög, men tyckte ändå om dem så, som han ännu aldrig hade tyckt om någon. Han var inte avundsjuk på dem. Han skulle varit glad, om bara ankorna velat ha honom bland sig, det stackars fula djuret!

Och vintern blev så kall, så kall. Ankungen måste simma omkring i vattnet för att hindra att det skulle frysa till. Men med varje natt blev hålet, som han simmade i, allt mindre och mindre. Det frös så, att det knakade i isskorpan. Ankungen måste ständigt röra benen, så att vattnet inte skulle frysa till. Till slut blev han utmattad, låg alldeles stilla och frös fast i isen.

Tidigt på morgonen kom en bonde. Han fick se honom, gick ut och slog med sin träsko sönder isen och bar så ankungen hem till sin hustru. Där blev han återkallad till livet.

Barnen ville leka med honom, men ankungen trodde, att de ville göra honom illa och for i förskräckelsen upp i mjölkfatet, så att mjölken skvalpade ut på golvet. Gumman skrek och slog med händerna i vädret, så flög han i tråget, där smöret låg och så ned i mjöltunnan och upp igen. Åh, så han såg ut! Gumman skrek och slog efter honom med eldtången och barnen sprang

omkull varandra för att fånga ankungen och de skrattade och skrek. Som tur var stod dörren öppen. Ut for han bland buskarna i den nyfallna snön - och där låg han som i dvala.

Under den stränga vintern fick han utstå nöd och elände. Han låg i mossen bland vassen, då solen åter började att skina varmt, lärkorna sjöng - det var härlig vår.

Då lyfte han med ens sina vingar, de susade starkare än förr och bar honom kraftigt framåt och innan han visste av det, var han i en stor trädgård, där äppelträden stod i blom och syrenerna blommade och hängde ner mot kanalen. Här var så vackert! Och ut ur de täta buskarna mitt framför honom kom tre vackra, vita svanar. De blåste upp fjädrarna och flöt så lätt på vattnet. Ankungen kände igen de präktiga djuren och betogs av ett underligt vemod. - Jag vill flyga fram till dem, de kungliga fåglarna men de skulle hugga ihjäl mig, för att jag som är så ful vågar närma mig dem. Men det gör det samma! Bättre att dödas av dem än att nypas av ankorna, hackas av hönsen, sparkas av pigan, som sköter hönsgården och slita ont om vintern. Han flög ut i vattnet och simmade fram mot de präktiga svanarna. De såg honom och sköt med uppblåsta fjädrar fram emot honom.

- Döda mig bara! sade det stackars djuret, böjde sitt huvud ned mot vattenbrynet och väntade döden. Men vad såg han i det klara vattnet? Han såg under sig sin egen bild men han var inte längre en klumpig, svartgrå fågel, ful och stygg, utan var själv en svan.

Det gör ingenting att vara född i ankgården, om man bara legat i ett svanägg. - Och de stora svanarna simmade runt omkring honom och strök honom med näbben.

Ut i trädgården kom några små barn. De kastade bröd och säd ut i vattnet. Det minsta ropade: Där är en ny! Och de andra barnen jublade också: Ja, det har kommit en ny! Och de klappade händerna och dansade runt omkring, sprang efter far och mor och så kastades bröd i vattnet och alla sade de: Den nya är den vackraste!

Så ung och så söt! Och de gamla svanarna bugade sig för honom.

Då kände han sig helt blyg och stack huvudet bakom vingarna. Han visste inte hur det var. Han var allt för lycklig, men alls inte stolt, för ett gott hjärta blir aldrig stolt. Han tänkte på, hur han hade varit förföljd och förhånad och hörde nu alla säga, att han var den vackraste av alla vackra fåglar. Och syrenerna böjde sig med kvistarna ända ned i vattnet till honom och solen sken så varmt och så gott. Då blåste hans fjädrar upp sig, den smidiga halsen höjde sig och ur hjärtat jublade han:

- Så mycken lycka drömde jag inte om, då jag var den fula ankungen!